Ανο(η)σία (Γιάννης Πανούσης, Καθηγητής εγκληματολογίας)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 15 Ιανουαρίου, 2006

Η παγκοσμιοποίηση διαβρώνει σιγά, αλλά σταθερά, τα θεμέλια (και) της ηθικής. Το ασύνορο παιχνίδι με την χωρίς όρια παντοδυναμία των νικητών διαφοροποιεί (και) τις έννοιες του «καλού» και του «κακού». Καλό είναι ό,τι κερδίζει. Κακό είναι ό,τι χάνει. Πρώτα θύματα της νέας ηθικής οι ίδιοι οι παίκτες.

«Όσο κι αν μοιάζει να διαφέρουν οι τύχες των ανθρώπων εξισώνονται στο τέλος από ένα συμψηφισμό όλων των καλών και των κακών» Λα Ροσφουκώ, Αξιώματα, 52

Αυτή η θεαματική στροφή προς το Χρήμα, το κυνήγι του θησαυρού, το εύκολο κέρδος δεν είναι νοητό σε μια δημοκρατική και πολιτισμένη χώρα.

Η «αρπαχτή» συνήθως συνδυάζεται με μια ατμόσφαιρα αστάθειας και ανασφάλειας. Τέτοιο εσωτερικό κλίμα δεν υπάρχει στην Ελλάδα. Αν, από την άλλη πλευρά, η προσδοκία (και τελικά ο τρόπος ζωής) τέτοιου τύπου σχετίζεται με ευρύτερες γεωπολιτικές ανακατατάξεις, τότε πάλι η πολιτισμική (και όχι μόνον οικονομική) αυτή συμπεριφορά δεν έχει νόημα. Όποιος επιθυμεί και πρεσβεύει ότι μέσα στον γενικό χαμό θα σώσει το «τομάρι» του και τον «μπεζαχτά» του, ούτε Έλληνας πρέπει να αυτοπροσδιορίζεται ούτε καλό τέλος θα τον βρει.

Και κάτι ακόμα. Η κοινωνία μας οδεύει προς τριχοτόμηση. Το 1/3 θα (κατ)έχει, το 1/3 θα περιμένει και θα ελπίζει και το 1/3 θα ζει στο περιθώριο. Μέχρι σήμερα το «σύστημα» (δηλαδή το πρώτο 1/3) κυριαρχεί, φέρνοντας σε σύγκρουση το δεύτερο και το τρίτο 1/3, στο όραμα της ατομικής επιβίωσης ή στο όνομα του νόμου και της τάξης. Γελιούνται όμως όσοι πιστεύουν ότι αυτή η ισορροπία του τρόμου θα

κρατήσει πολύ. Με τον μισό πλανήτη (περίπου 3 δισ. άνθρωποι) να πεινάει, όχι μόνον ασφάλεια δεν επιτυγχάνεται, αλλά αντίθετα θα προκληθούν ανεξέλεγκτες συγκρούσεις (ίσως σε πλανητικό επίπεδο). Την κίνηση του ήρωα και του «τρελού» κανένα security system δεν μπορεί να προβλέψει ή να σταματήσει.

Ας μην εθελοτυφλούμε με τα επιχειρήματα περί εθνικού πλούτου, κοινωνικής προόδου, προσωπικής δικαίωσης που επιδιώκονται μέσω τζίρου, τζόγου και τζουμπε-ϊσμού (τα τρία «τζ» του ευρω-Έλληνα) κι ας σκεφτούμε για λίγο.

Τι μπορεί άραγε να σημαίνει το να είσαι πλούσιος, όταν οι περισσότεροι γύρω σου είναι φτωχοί; Τι μπορεί να σημαίνει το να ζεις σε φρούριο με ιδιωτική ασφάλεια, όταν πάνω από το κεφάλι των παιδιών σου ίπτανται τα ναρκωτικά και μέσα στο δωμάτιό τους τα videogames σκοτώνουν χιλιάδες «εχθρούς»; Τι μπορεί να σημαίνει το να έχεις εγκαταστήσει ειδικό πυρηνικό καταφύγιο στα έγκατα της έπαυλής σου, όταν είσαι σίγουρος ότι the day after ούτε έξω θα βγεις ούτε κανέναν θα συναντήσεις; Δεν υπάρχει κανένας βάσιμος λόγος να αναγορεύσουμε τα αριθμητικά/ποσοτικά μεγέθη της ιδιοκτησίας μας σε κύριο ή αποκλειστικό παράγοντα της ευτυχίας μας. Δεν γεμίζει το ηθικό και ιδεολογικό μας κενό με τέτοιες θεωρίες και πρακτικές. Απλώς και μόνο μεταθέτουμε χρονικά (ίσως και μεταφέρουμε στους απογόνους μας) την «ώρα της κρίσης».

Η ανο(η)σία, που χαρακτηρίζει σημαντικό μέρος της ελληνικής κοινωνίας και σχεδόν άπαντα τον επαγγελματοποιημένο πολιτικό χώρο, δεν θα μας βγει σε καλό. Θα συνηθίζουμε να κερδίζουμε χωρίς κόπο/δημιουργία, να παίζουμε χωρίς κανόνες, να μετράμε το μπόι μας με γνώμονα το βιβλιάριο των καταθέσεών μας και, το χειρότερο, να (επανα)καθορίζουμε τις «θέσεις» μας με βάση τα πολύ στενά οικονομικά μας συμφέροντα. Έχουμε πλέον αρχίσει να κινούμαστε σε διαφορετικές κλίμακες αξιών.

Σε άλλα πιστεύει ο συμμετέχων στη διακυβέρνηση του κόσμου, σε άλλα ο «γιαπισμένος» υπάλληλος/εργαζόμενος και σε άλλα ο περιθωριοποιημένος.

Η ηθική της πλήρους (επι)κυριαρχίας, η ηθική της (ψευδο)επιβίωσης και η ηθική της ήττας δεν συναντώνται ούτε τέμνονται πουθενά. Αυτή η παράλληλη βίωση τού σήμερα (αλλά κυρίως τού αύριο) κάνει τη συνοχή εύθαυστη, δικαιολογεί την εκτροπή και νομιμοποιεί κάθε μορφής αντι(σ)τάσεις.

Η ανο(η)σία μας γεννάει την ανομία, προτρέπει σε παρανομία και γενικότερα διαβρώνει τις σχέσεις.

Πρέπει όλοι να βρούμε ώρα και ψυχή για να μιλήσουμε με τους ανθρώπους, ιδίως τους «χαμένους». Όχι μέσω κινητών, φιλανθρωπικών εκδηλώσεων ή χορηγιών. Πρόσωπο με πρόσωπο. Τότε ίσως καταλάβουμε ότι δεν πρόκειται για «χαμένο χρόνο», αλλά για την τελευταία ευκαιρία να συνειδητοποιήσουμε ότι η ανο(η)σία μπορεί να μας προφυλάσσει από (οικονομικοκοινωνικές) «ασθένειες», αλλά δεν μας σώζει από τον υπαρξιακό θάνατο. Αρχή του οποίου πάντα είναι η διακοπή της επικοινωνίας με τον συνάνθρωπό σου.

(Πηγή: "ΤΑ ΝΕΑ")